

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

mohly buď souviset s konstrukcí hradby, vzniklou někdy po roce 1510 (Kuča 1997, 358), nebo spíše tvořit mladší stavbu hospodářského charakteru. Po destrukci severní zdi došlo k úpravě plochy a vzniku dočasné komunikační roviny ve výšce asi 1 m nad dvorem. Nakonec byl vykopán v severní části sklep, jehož zazděný vchod byl součástí rekonstruované cihlové zdi, a byl navýšen terén do současného stavu. K zajímavým nálezům z novověkých vrstev patří kamenná okenní ostění se zbytky kovových aplikací (mříží ?) a zlomek rezného kamnového kachle s plastickou výzdobou.

Michal Přichystal

Literatura

- Kuča, K. 1997: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 2. díl: H – Kole*. Praha.
- Procházka, R. 1996: Brněnská stolní a kuchyňská keramika 2. poloviny 14. století – počátku 15. století, *Pravěk NŘ* 1994/4, 323–344.
- Unger, J. 1980: Keramika z přelomu 14. a 15. století ve venkovském prostředí jižní Moravy, *Archaeologia historica* 5, 383–388.
- Zimáková, A. 1972: Procházka městem. In: Láznicka, Z. (a kol.), *Hustopeče. Dějiny města*. Hustopeče, 173–176.

Resumé

Hustopeče (Bez. Břeclav). Dukelské Platz Nr. 23. Spätmittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

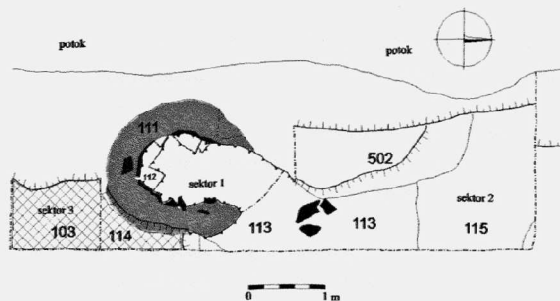
HVOZD (okr. Prostějov)

„Na dolech“. Středověk. Výrobní zařízení. Záchranný výzkum.

Lokalita leží v údolí potoka Špránku v Javoříčském krasu ve vzdálenosti cca 1,5 km severozápadně od středu obce Hvozď. Plocha výzkumu leží na louce na břehu drobné vodoteče je přibližně 100 m jižně od mostu na křižovatce silnic vedoucích z Hvozdu do Milkova a Vojtěchova.

V měsíci dubnu oznámil p. Maška ze Hvozdu č. 11 objev pece se struskou manželům Kalábkovým (AC a VMO Olomouc). Při terénní rekognoscenci nálezů provedenou pracovníky NPÚ, ú.o.p., v Olomouci a MP v Prostějově, byl zjištěn reliktní kruhovitý hliněný pec se zahloubeným dnem a předpeční jamou. Objekty byly situovány ve východním břehu a v korytě drobné vodoteče – přítoku Špránku. K odhalení a narušení nálezové situace došlo při protřžení hráze mlýnského náhonu západně od pece během jarního tání. Z důvodu ohrožení pozůstatků pece erozí svahu a činností potoka došlo k záchrannému výzkumu realizovaného v měsících květnu a červnu.

Byla prozkoumána plocha o délce 6,8 m a šířce max. 1,9 m. Odkryta byla hliněná kruhová pec s vnějším průměrem 1,8 m a vnitřním průměrem 1 m, jejíž stěny byly tvořeny tmavě červenou mazanicí k. 111. Ve svrchní partii mazanice byly použity i kameny. Obvodový plášť kopule pece byl zachován do výšky 25 cm od jílového podloží k. 114, zachyceného v hloubce 30–40 cm pod současným povrchem. Ve vnitřním prostoru pece byly nalezeny fragmenty vápence, často se sklovitým a slinutým povrchem, dále mazanice, jílovitá hlína a vápno. V hloubce 86 cm pod současným povrchem se uvnitř pece nacházela ztvrdlá tmavá krusta nata-

Obr. 99. Hvozď, „Na dolech“. Celková situace zkoumané plochy. Kresba K. Faltýnek.
Hvozď, „Na dolech“. Gesamtansicht der freigelegten Fläche. Zeichnung K. Faltýnek.

venin k. 112. Vylámané zlomky těchto natavenin se vyskytovaly i pod k. 112, ale kvůli vysoké hladině vody z potůčku nemohlo být dno pece prozkoumáno.

Severovýchodním směrem na pec navazovala předpeční jáma k. 501 o šířce 1,25 m a zkoumané délce 2,30 m. Podle pedologické sondy byla hloubka jámy více než 75 cm. Jámu vyplňoval červený mazaniceový prach s malými fragmenty mazanice a vápna.

Severním směrem na pec navazovalo odpadní soujámí na výmet k. 502 vyplněné popelem, uhlíky, zlomky mazanice a kameny (k. 115). Zkoumána byla východní část jámy v délce 2,3 m a šířce 0,9 m. Objekt byl narušen tokem drobné vodoteče. Byl zachycen v jejím korytě ještě ve vzdálenosti 3,5 m severně a na protilehlém břehu ve vzdálenosti 1,5 m. Soujámí pokračovalo i severovýchodně od zkoumané plochy.

Jižním směrem na pec přímo navazovala 20 cm mocná vrstva středních a velkých zlomků vápenců, snad připravené vsádky do pece. Vrstva byla zachycena do vzdálenosti 2,5 m jižně od pece.

Výrobní zařízení, snad na výrobu vápna, lze datovat do období vrcholného středověku podle nálezů keramiky ze 14. stol. z vnitřního prostoru pece, předpeční jámy a fragmentu tuhového střepu ze 13. stol., ležící v béžově hnědé jílovité hlíně k. 104 nad podlozím (půdní typ). V celé ploše výzkumu vše překrývala hnědá jílovitá hlína k. 102 o síle 20 cm se zlomky novověké keramiky (16. stol.) a drny s podorničím k. 101.

Prozkoumané relikty středověké pece s doprovodnými objekty nejsou jedinými výrobními objekty na lokalitě. Při povrchovém průzkumu louky v okolí plochy výzkumu byly v krtních zjištěny zlomky mazanice, strusky a cihel. Nálezy potvrdily i pedologické sondy. Ve vzdálenosti cca 80 m východně se ve svahu při lesní cestě nachází malý vápencový lom.

V údolí potoka Špránku pravděpodobně ve středověku a snad i novověku existovalo zpracovatelské centrum bohaté okolní surovinové základny, tvořené hlavně vápencem a železnou rudou. Dokládá to i název nedalekého cca 150 m vzdáleného mlýna existujícího na mapách 1. a 2. vojenském mapování pod názvem „Hamerský“ a „Pinke“ mlýn.

Karel Faltýnek, Pavel Štělzar, Pavel Moš

Resumé

Hvozď (Kataster Hvozď, Bez. Prostějov). „Na dolech“. Mittelalter. Produktionsareal (Kalk, Eisen). Rettungsgrabung.

JEMNICE (okr. Znojmo)

Lipová ulice, kostel sv. Víta. Středověk- novověk. Sakrální stavba, hroby. Záchraný výzkum.

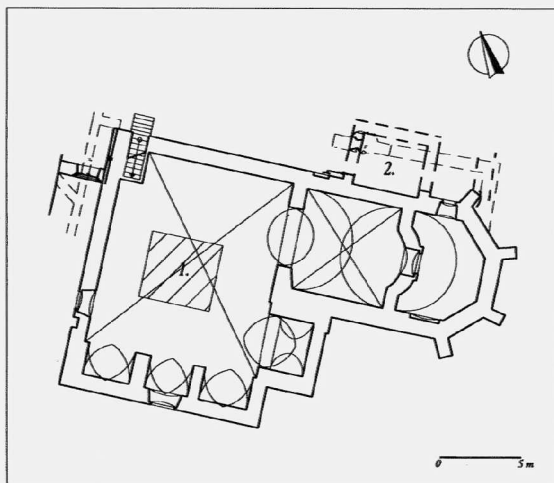
V závěru roku 2005 proběhl při kostele sv. Víta v Jemnici záchraný archeologický výzkum doprovázející budování dešťové kanalizace.

Na sklonku roku 1455 byla františkánům předána kaple sv. Víta pro zřízení konventu. Františkánská komunita se zpočátku těšila podpoře okolní šlechty (pozemek i s kaplí získali od Lichtenburků), která si v kostele zbudovala svá rodová pohřebiště. Přechod bratří k luterství ve 30. letech následujícího stol. znamenal zánik kláštera. K pokusu o obnovu konventu došlo v roce 1673, o dva roky později byl však definitivně zrušen (Kuča 1997, 608; Samek 1999, 50–51; Foltýn a kol. 2005, 329–330). Z konventu se dnes dochoval pouze kostel sv. Víta a sv. Modesta. Pozůstatky konventu jsou pravděpodobně alespoň částečně zakomponovány v domácích stojících severně kostela, případně v drobné stavbě před západním průčelím.

V roce 1993 se uskutečnil archeologický výzkum v interiéru kostela, který byl vyvolán snahou ověřit, zda stavbě kostela sv. Víta nepředcházela starší sakrální objekt, podobně jako tomu je v Jemnici-Podolí. Výzkum byl situován do střední části lodi, do míst, kde byla na základě geofyzikálních měření vyhodnocena anomálie nápadně podobná půdorysu rotundy. Sondou o rozměrech cca 3 × 5 m bylo odkryto několik horizontů hrobů náležících pohřbům ze závěru 18. stol. Hroby byly zapuštěny do souvrství vytvořeného převážně stavební sutí. Pod jejich úrovní se nacházelo mírně zvrásněné skalní podloží. Základy sakrální ani jiné stavby nebyly výzkumem zachyceny. Na základě znalosti konfigurace okolního terénu dnes můžeme prohlásit, že se v tomto prostoru, výrazně pod úrovní okolního terénu nachází dnes neidentifikovatelný zahlabený objekt. Uvažovat lze zejména o hrobce některého ze šlechtických rodů. Při výzkumu byla pořízena kresebná, písemná a fotografická dokumentace, která je však v současnosti nedostupná. (Dokumentace je pravděpodobně v držení Mgr. Petra Malíka, se kterým se nepodařilo navázat kontakt.) Nálezová zpráva shrnující výsledky výzkumu nebyla zpracována.

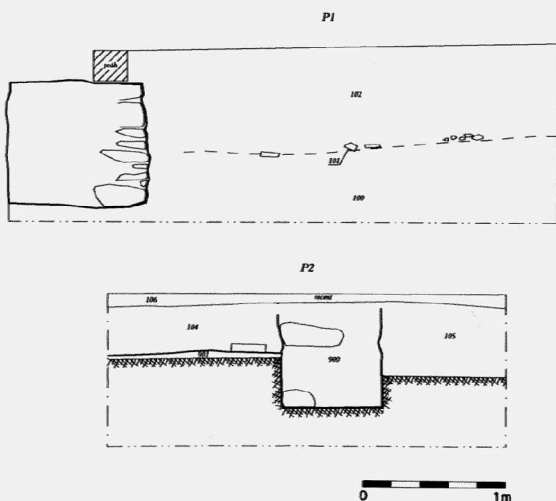
Záchraný archeologický výzkum v roce 2005 se uskutečnil formou dohledu doprovázejícího hloubení výkopů dešťové kanalizace při severní a jižní straně lodi kostela a před západním průčelím. Před započítím výkopových prací bylo předpokládáno, že dojde k narušení hřbitova, který se měl rozkládat jižně lodi a reliktvů staveb kláštera v prostoru před průčelím a na straně severní. Vlastní dokumentované situace však přinesly poněkud odlišná zjištění. Z předpokládaného hřbitova byla jižně kostela zachycena trojice orientovaných hrobů zasekaných do skalního podloží.

Následně byly dokumentovány pouze relikty zděných konstrukcí. Při jihozápadním nároží lodi byla zachycena nasucho kladená kamenná zídka, kolmo přiložená k jižní zdi kostela. Před západním průčelím, pod dnešní zídkou s průchodem, byla výkopem kanalizace proražena strukturo s míšená

Obr. 100. Jemnice, Sv. Vít. 1 – přibližné situování zjišťovacího archeologického výzkumu v roce 1993, 2 – sakristie.

Jemnice St. Veit. 1 – Suchgrabung aus dem Jahre 1993; 2 – Sakristei.

Obr. 101. Dokumentované řezy. P1 – situace před severní částí západního průčelí. 900 zdívko pod současnou zídkou mezi kostelem a domkem, 101 pravděpodobná stavební úroveň ze 16./17. století; 102 planýrka; P2 – řez při západní zdi sakristie (900), 901 podlaha; 104 planýrka zdív sakristie; 105 souvrství planýrek po zániku kláštera; 106 humus. Dokumentierte Profile. Schnitt P1 – die Lage vor dem Nordteil der westlichen Fassade. 900 – Mauerwerk unter der neuzeitlichen Mauer zwischen der Kirche und dem Häuschen; 101 – Wahrscheinliches Bauanfangsniveau aus dem 16./17. Jh.; 102 – Planierschicht; Schnitt P2 bei der Westmauer der Sakristei (900), 901 – Boden, 104 – Planierschicht der Sakristeimauren; 105 – Planierschichtenabfolge nach dem Verfall des Klosters; 106 – oberflächliches Humus.